

Rozdział I

Rola i zadania nauczyciela przedszkola

Dzieci w przedszkolnym wieku są bardzo wrażliwe oraz podatne na wpływy otoczenia. Dzieciństwo jest okresem, kiedy to rozwój zarówno fizyczny, psychiczny oraz społeczny jest szczególnie intensywny. Z tego powodu wpływy dziecka na nauczyciela mają decydujące znaczenie w kształtowaniu jego charakteru i postawy. Dlatego też, od nauczyciela przedszkolnego wymaga się odpowiednich kwalifikacji i wykształcenia jak również osoba taka musi cechować się specjalnymi predyspozycjami psychicznymi¹.

1.1 Pojęcie nauczyciela/ wychowawcy przedszkola

Jednocześnie wszystkie te definicje są do siebie podobne i wskazują na takie same elementy jak kwalifikacje, ale też kompetencje o charakterze wychowawczym. Pokazuje to, że termin ten jak i procesy z nim związane należy rozpatrywać zarówno z punktu widzenia – psychologicznego oraz prawnego. Ponadto widać tutaj wielość czynników wpływających na definicje tego terminu jak i jego praktyczne zastosowanie. Są to zarówno elementy zewnętrzne jak program edukacji oraz elementy wewnętrzne jak indywidualne przygotowanie nauczyciela do pracy.

W kontekście definicji nauczyciela warto też wskazać na wymiennosc tego pojęcia z terminem wychowawca. Słowo „wychowawca”, jak sama nazwa wskazuje odwołuje się do procesów wychowania. Wychowanie jest jednym z kluczowych pojęć w kontekście pedagogiki jak i rozwoju dziecka na wszystkich etapach. Jedną z definicji wskazuje na to, iż wychowanie to „świadome i celowe działanie pedagogiczne zmierzające do osiągnięcia względnie stałych skutków (zmian rozwojowych) w osobowości wychowanka”². Definicja ta wskazuje na podstawową funkcję wychowania a mianowicie ma ono za zadanie wpłynąć na osobowość ucznia. I taką też funkcję pełni nauczyciel. Dlatego też, zwłaszcza w przypadku dzieci w okresie przedszkolnym jak i szkolnym, terminy te można wykorzystywać zamiennie.

1.2 Wymogi formalne/ prawne konieczne do spełnienia przez nauczyciela przedszkola

Natomiast w przypadku nauczycieli języków w przedszkolnych, rozporządzenie określa poziom wykształcenia jak i wskazuje, iż mogą oni posiadać dwie specjalności

¹ D. Waloszek, *Pedagogika przedszkolna – metamorfoza statusu i przedmiotu badań*, Wydawnictwo WNAP, Kraków 2010, s. 171.

² Z. Kwieciński, B. Śliwerski, *Pedagogika. Podręcznik akademicki*, t. 1., PWN, Warszawa 2011, s. 22.

zarówno te dotyczące prowadzenia zajęć wychowania przedszkolnego jak i zajęć językowych. Ponadto lekcje tego typu będą mogły być prowadzone przez osoby spowiadające wykształcenie na kierunku pedagogia, przy czym niezbędna będzie dodatkowa specjalność nauczycielska obejmująca dany język nowożytny³.

1.3 Kompetencje i rola nauczyciela wychowania przedszkolnego

Kolejną rolą nauczyciela przedszkolnego jest organizowanie odpowiednich warunków, które zapewnią wszechstronny i harmonijny rozwój dzieci. Poczucie bezpieczeństwa oraz życzliwa atmosfera jak i aprobaty nauczyciela sprzyja twórczym aktywnościom zabawowym, ruchowym, słownym, plastycznym i muzycznym. To ważne i niezbędne czynniki, potrzebne dla indywidualnego rozwoju dzieci w wychowaniu zespołowym i zorganizowanym, które to jest odpowiednio kierowane przez nauczyciela⁴.

Nauczyciel powinien w tym przypadku odznaczać się życzliwością, zrozumieniem, powinien robić wszystko, aby zyskać sympatię i zaufanie swoich podopiecznych; powinien pozwalać na samodzielne a także wspólne podejmowanie decyzji; musi zachęcać do aktywności oraz samodzielności w działaniach. Ogólnie rzecz biorąc nauczyciel powinien przekonać dziecko jak ważne jest, zwiększając jego zakres sytuacji, w których sam może podejmować decyzje, poprzez całą paletę różnych działań powinien budować poczucie tożsamości dziecka.

Znaczącym elementem w kompetencjach nauczyciela w przedszkolu są trzy aspekty:

³ Tamże.

⁴ A. Klim-Klimaszewska, *Pedagogika przedszkolna*, Polski Instytut Wydawniczy, Warszawa 2006, s. 115-128.

Rysunek 1. Aspekty wpływające na kompetencje nauczycieli

Źródło: opracowanie własne na podstawie: K. Ferenz, E. Kozioł, *Kompetencje nauczyciela wychowawcy*, Wydawnictwo Redakcja Wydawnictw Humanistyczno–Społecznych UZ, Zielona Góra 2011, s. 191

W przypadku aspektu emocjonalnego ważne jest, aby nauczyciel z odwagą i optymizmem podejmował się wyzwań, które stwarza wychowywanie dzieci w przedszkolu. Jednocześnie powinien ze spokojem podchodzić do trudności, które zawsze mogą się pojawić.

1.3 Cechy charakteru pożądane u nauczyciela przedszkola

Prawidłowe kierowanie dziecka pozwoli na stymulację jego prawidłowego rozwoju, zapobieganie różnym nieprawidłowościom oraz stwarza podłoże, aby kształtowała się osobowość dziecka. Wiadomości przekazywane dziecku podczas edukacji przedszkolnej nie wymagają od nauczyciela skomplikowanej wiedzy merytorycznej. Z tego powodu można by przypuszczać, że każda osoba nada się na nauczyciela w przedszkolu. Tak jednak nie jest, bowiem nie tylko wiedza merytoryczna, ale głównie cechy osobowości nauczyciela są w tym czasie najważniejsze⁵.

Przedszkole, a potem edukacja wczesnoszkolna jest czasem, kiedy dzieci stają się częścią społeczeństwa, gdzie panują zasady, dzięki którym budowana jest ich wiedza o społeczeństwie, kulturze. Dzieci tworzą swój indywidualny obraz świata, samego siebie oraz stają się gotowi, aby podejmować samodzielne i efektywne działania.

1.4 Relacje rodziców z nauczycielami przedszkola

Zarówno rodzic jak i nauczyciel powinni przedłożyć dobro dziecka nad swoje indywidualne potrzeby. Tym samym wychowawca przedszkolny ma za zadanie

⁵ M. Taraszkiewicz, *Jak uczyć lepiej? Czyli refleksyjny praktyk w działaniu*, Wydawnictwo CODN, Warszawa 2009, s. 32.

wspomagać działania wychowawcze rodziców poprzez na przykład informowanie rodziców o zachowaniu dziecka w przedszkolu. Ważne jest też, aby wszystkie zabiegi wychowawcze były zintegrowanym procesem, który idzie w tym samym kierunku. Istotne jest obranie celi wychowawczych, które są realizowane wspólnie zarówno w przedszkolu jak i w domu⁶.

Współpraca nauczycieli z rodzicami powinna opierać się także na wspieraniu rodziców w tworzeniu relacji z dzieckiem. Tym samym nauczyciel staje się swego rodzaju sojusznikiem rodzica, co jest bardzo ważne, aby dziecko miało zapewnione wszystko, co możliwe, aby się rozwijało w sposób prawidłowy⁷.

⁶ A. Klim – Klimaszewska, dz. cyt., s. 136.

⁷ Kuźma, J., Morbitzer, *Promowanie rozwoju dziecka* wyd. Nauk. Akademii Pedagogicznej, Kraków 2006, s. 89.